

KOMMUNAL- OG REGIONALDEPARTEMENTET
Att: Seniorrådgiver Christine Hjortland
Postboks 8112 Dep
0032 Oslo

Deres ref:

Oslo, 7. mai 2008
Vår ref: Børre Berg-Hansen / DOK-2008-00834

FORVALTNINGSREFORMEN - HØRINGSNOTAT OM FORSLAG TIL NYE OPPGAVER TIL DET REGIONALE FOLKEVALGTE NIVÅET

HSH vil spesielt fremheve følgende punkter i høringsuttalelsen til forslaget til nye oppgaver til det folkevalgte regionale nivået:

- En viktig premiss for reformen er at det regionale nivået må bli tillagt tilstrekkelig tyngde. En slik "tyngdeoverføring" betyr at "noen" må *avstå* beslutningsmakt. Men det er tydeligvis ikke lett å få til, for reformen har nå stått på den politiske agendaen i 20 år.
- HSH er skeptisk til ytterligere desentralisering av Innovasjon Norge. HSH er særlig opptatt av at Regjeringen i det videre arbeidet med reformen gjennomgår Innovasjon Norges *totale oppgaveportefølje* med sikte på å få økt engasjementet innen *tjenestesektoren*, som blir stadig viktigere som arbeidsplass og verdiskaper. Vi mener at store satsinger og programmer i for eksempel en bransje må *koordineres og forankres nasjonalt*, selv om endringer i eierskapet til Innovasjon Norge skulle bety en overføring av både strategisk og økonomisk ansvar fra nasjonalt til regionalt nivå.
- HSH mener at øvrige riksveger ikke kan overføres til regionene uten at Nasjonaltransportplan blir svekket som styringsinstrument i transportpolitikken. Det skjer allerede i dag en koordinering i regi av fagetatene som ikke bør gjøres mer administrativt og politisk kompleks ved å overføre en del av planarbeidet til regionale politiske organer.
- HSH krever at fagskoleutdanningen innen helse- og sosialfag fullfinansieres på lik linje med de tekniske fagskolene. Dersom det regionale nivået skal ha ansvaret, er det viktig at det beregnes reelle kostnader for slik utdanning.

Bakgrunn

Regjeringen legger opp til at *utviklingsoppgaver* skal utgjøre en vesentlig del av regionenes oppgaver, i tillegg til tjenesteoppgavene som overføres fra dagens fylkeskommuner. Kommunene og staten skal fortsatt være de viktigste leverandørene av velferdstjenester, mens regionene skal være de sentrale regionale utviklingsaktørene. Det vil si at de skal være drivkraften i å utnytte lokale og regionale fortrinn.

Dette innebærer desentralisering av viktige oppgaver innen bl.a. samferdsel, utdanning og næringsutvikling. Styrking av den regionale planleggingen, regional innflytelse over Innovasjon Norge og SIVA og tydelig oppgave- og ansvarsfordeling

mellom de ulike myndighetsnivåene er andre viktige virkemidler Regjeringen foreslår for å sikre ønsket samfunnsutvikling.

Den regionale planleggingen

Planlegging og disposisjoner innenfor en kommune har ofte vesentlig betydning også utover kommunegrensene. Planlegging på regionalt nivå er derfor nødvendig. Viktige oppgaver knyttet til blant annet samferdsel og infrastruktur, lokalisering av kjøpesentre og bolig og næringsstrukturen lar seg ikke løse på en god måte innenfor rammen av den enkelte kommune. Det regionale nivået er derfor et viktig bindeledd mellom nasjonal og lokal politikk *som hittil ikke er tillagt tilstrekkelig tyngde*, ifølge St.meld. nr. 12 (2006-2007) Regionale fortrinn - regional framtid.

Ett eksempel på at det regionale nivået ikke har strukket til, er fylkesdelplaner for senterstruktur og lokalisering av handel og service. I St.meld. nr. 26 (2006-2007) Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand blir det påpekt at "de regionale planene for handel og senterstruktur som ble utarbeidet under kjøpesenterstoppen, ikke følges like godt opp i alle fylker." Det høres nærmest litt unnskyldende ut, men er vel snarere en departemental eufemisme, siden det er blitt fulgt opp av et "strengt" forslag om revitalisering av de nasjonale politiske føringene som lå til grunn for kjøpesenterstoppen gjennom et utkast til rikspolitisk bestemmelse om kjøpesentre.

Retningslinjene i fylkesdelplaner, som departementet har godkjent, er ikke blitt etterlevd av et regionnivå som mangler "tilstrekkelig tyngde." Derfor ser HSH fram til at det tas et krafttak for å få på plass et effektivt regionalt nivå som vet "hvor skoen trykker", så vi slipper flere "toppstyrte direktiver".

Næringsutvikling og innovasjon

Regjeringen vil styrke regionenes strategiske og samordnende rolle i nærings- og innovasjonspolitikken gjennom å dele eierskapet til Innovasjon Norge mellom staten og regionene, med staten som majoritetseier. Dermed ivaretas både behovet for nasjonal helhetstenking og regionenes mulighet til å utøve et aktivt eierskap for å øke verdiskapingen basert på regionale forutsetninger, heter det i forslaget til forvaltningsreform.

En konsekvens av det endrede eierforholdet vil være en overføring av både strategisk og økonomisk ansvar fra nasjonalt til regionalt nivå. HSH mener dette *kan* være uheldig, da vi ser det som viktig at overordnede mål og økonomiske rammer, det vil si prioriteringer i innovasjonspolitikken, skal gjelde nasjonalt. Vi mener det er svært viktig at store satsinger og programmer i for eksempel en bransje koordineres og forankres nasjonalt. Gitt riktig kompetanse, er det underordnet hvilket kontor som eventuelt ivaretar denne funksjonen.

Vi vil også peke på at den nye eierstrukturen vil medføre store utfordringer knyttet til å utforme en helhetlig målstruktur for innovasjonsarbeidet som Innovasjon Norge skal utføre. Ifølge høringsnotatet skal dette løses ved "brede samarbeidsprosesser og egne møter mellom eierne i forkant av utarbeidelsen av de årlige oppdragsbrevene". Vi er kjent med at det allerede i dag eksisterer et kompleks mål- og resultatstyringssystem der Innovasjon Norge skal ivareta ulike sektorpolitiske hensyn i sitt innovasjonsarbeid. Vi vil derfor understreke at det er viktig at de årlige oppdragsbrevene gjenspeiler de nasjonale mål og prioriteringer i innovasjonspolitikken.

HSH er særlig opptatt av at Regjeringen i det videre arbeidet med reformen går gjennom Innovasjon Norges *totale oppgaveportefølje* med sikte på å få økt engasjementet innen *tjenestesektoren*, som blir stadig viktigere som arbeidsplass og verdiskaper. Samtidig opplever byer og tettsteder sterk befolkningsvekst fordi det er her tjenestetilbudene blir lokalisert og utviklet. Her spiller *varehandel* en viktig rolle,

men det *viktigste* er *mangfoldet* av tjenestetilbud. Det er det som "driver" byenes og nasjonens verdiskaping. Skal den positive utviklingen fortsette i en stadig mer konkurransedrevet økonomi, må tjenestetilbudene hele tiden forbedres og fornyes, både i "det små" - i butikken, på kontoret og foran PC'n - men også i *innovasjonspolitikken* gjennom å ta tjenestesektoren mer på alvor enn det hittil er blitt gjort.

SIVA har en viktig rolle som tilretteleggende eier av et omfattende innovasjonsnettverk i samarbeid med private og institusjonelle eiere. SIVA forvalter ikke støttemidler for enkeltbedrifter, men har ansvar for tilrettelegging og utvikling av infrastruktur tilknyttet eiendom og innovasjon i alle deler av landet. HSH vil påpeke at det er viktig at Innovasjon Norge bygger opp under dette innovasjonsnettverket gjennom sine bedriftsrettede virkemidler, og at fokus i større grad rettes mot tjenestesektoren. Eksempelvis kan SIVAs arbeid med å utvikle infrastruktur tilknyttet eiendom ses i sammenheng med varehandelens behov for såkalte avlastingssentre og faghandelsparker til lokalisering av plasskrevende handelsvarer og annen virksomhet det ikke er plass til i bykjernen.

Samferdsel

Stortinget har sluttet seg til at ansvaret for øvrig riksvegnett skal overføres til regionene uavhengig av hvor store disse blir.

Regionene kan i prinsippet få mulighet til å samordne og foreta helhetlige prioriteringer mellom vegsektoren og andre sektorer og oppgaver som regionene har eller får utvidet ansvar for. Det er imidlertid en vel så stor fare for at midlene til investeringer i øvrige riksveger snarere blir ofret i regionale politiske prosesser til fordel for oppgaver hvor man ikke har samme krav til samfunnsøkonomisk lønnsomhet.

HSH mener en slik eventuell overføring av øvrige riksveger kan svekke Nasjonal transportplan som styringsinstrument i transportpolitikken. I så fall reduseres mulighetene for å utvikle en transportpolitikk der hensynet til transportbrukerne i hele landet ses i sammenheng. Dette gjelder ikke minst i forhold til næringslivets godstransporter. HSH er enig i at konsekvensene for Nasjonal transportplan må utredes nærmere. For å sikre en enhetlig standard på det regionale vegnettet må det utredes om og eventuelt hvordan det kan gis statlige føringer overfor regionene slik at nivået på veginvesteringene blir akseptabelt og hensynet til andre regioner ivaretas, samt at trafiksikkerhetspolitikken sikres.

I en regionmodell med få og store regioner kan hoveddelen av Statens vegvesens oppgaver vurderes overført til regionene, heter det i høringsnotatet. Av positive effekter vil overføring av ansvar for samferdsel til samme forvaltningsnivå som har ansvar for regional utvikling, kunne bedre mulighetene for helhetlige prioriteringer og samordning i samferdselssektoren og mellom samferdselssektoren og andre sektorer og oppgaver regionen har og får utvidet ansvar for. Konsekvensene av en oppsplitting av Statens vegvesen må i så fall utredes nærmere. Forslaget vil samlet sett innebære en større administrasjon med flere ansatte enn i dag, og redusert mulighet for å kunne utnytte stordriftsfordeler. Og statens mulighet for helhetlig styring og planlegging av samferdselsoppgaver vil kunne bli redusert. Uten en sterk byggherrefunksjon som kan opptre enhetlig på landsbasis, vil dessuten de store landsdekkende entreprenørenes markedsrett kunne øke innen vegbyggingssektoren.

Merkostnader i form av tapt effektivitet ved svekket bestiller- og byggherrekompetanse og ved økt byråkrati, vil med stor sannsynlighet bli langt mer enn 1 mrd. kroner årlig; mens *samordningsgevinstene* for regionene antas å være små sammenlignet med konsekvensene for Statens vegvesen. En slik overføring av hoveddelen av Statens vegvesens oppgaver må bli et "tapssluk".

Fagskoleutdanning

Det foreslås at regionene overtar ansvar for drift og finansiering av fagskoleutdanningen. Regionene får et generelt ansvar for å sørge for at finnes et godkjent fagskoletilbud i regionen, som tar hensyn til lokalt, regionalt og nasjonalt kompetansebehov innenfor prioriterte samfunnsområder, heter det. Det er uklart hva prioriterte samfunnsområder innebærer. Dagens fagskolelov tar utgangspunkt i at det kan gis offentlig tilskudd til særskilt prioriterte utdanninger, som for eksempel tekniske utdanninger og helse- og omsorgsutdanninger. Begrepet andre samfunnsbehov blir brukt i høringen, men ikke utdypet nærmere.

Forslagene om finansiering av fagskoleutdanningen er svært uklar. Det legges opp til at tilskudd til fagskoleutdanning som i dag bevilges over kap. 276 i Statsbudsjettet, og kun går til de tekniske fagskolene, skal legges inn i rammetilskuddet til de nye regionene. Videre heter det at departementet har behov for å vurdere nærmere finansieringen av fagskoleutdanningene i helse- og omsorgsfag. I tillegg nevnes at skoler som tidligere ble regulert av § 6A i privatskoleloven, og som etter en overgangsperiode må godkjennes etter eksempelvis fagskoleloven, skal være sikret like god finansiering som før.

Fagskoleutdanningen er en del av tertiærutdanningen, det er derfor rimelig at forvaltningsansvaret for disse innehas av staten på lik linje med universitets- og høyskolesektoren. Fagskoleutdanningen skal imidlertid være et direkte svar på arbeidslivets skiftende behov, og det kan derfor argumenteres med at det er naturlig at ansvar og drift knyttes til regionene. HSH ser fordeler og ulemper ved begge modellene, men oppfatter at store deler av sektoren har forventninger om et statlig forvaltningsansvar.

HSH er imidlertid særlig opptatt av at man får på plass en finansieringsordning for fagskoleutdanningen innen helse- og sosialfag og forventer at lovnadene i Eldreforliket følges opp. Norge ligger godt under måltallene om 6000 fagskoleutdannede innen helse- og sosialfag innen 2010. Det er stort samfunnsmessig behov for denne utdanningen, og det er viktig at det tilbys forutsigbar videreutdanning innenfor dette feltet, også for å rekruttere elever til helsefagarbeiderutdanningen. Forslaget fra departementet er derfor svært uforpliktende og en skuffelse. på lik HSH krever at disse fagskolene fullfinansieres linje med de tekniske fagskolene. Hvordan dette løses, er avhengig av om det er det nasjonale eller regionale nivået som skal ha ansvaret. Dersom det skal ligge på nasjonalt nivå, bør en vurdere en finansieringsordning som korresponderer med universitets- og høyskolesektoren. Dersom det skal ligge på regionnivå og innlemmes i rammetilskuddet, er det viktig at det beregnes reelle kostnader for slik utdanning. Videre kan det være behov for å vurdere finansiering av andre fagskoleutdanninger på sikt. Pr. i dag er det imidlertid viktigst å få på plass finansiering av fagskoletilbudet innen helse- og sosialfag.

Vennlig hilsen

HSH

Harald J. Andersen
Avdelingssjef

Børre Berg-Hansen
Fagsjef